

EVALUAREA STADIULUI DE DEZVOLTARE ECONOMICO-SOCIALĂ A SECTORULUI AGROALIMENTAR CEREALIER DIN ROMÂNIA ÎN COMPARAȚIE CU ALTE ȚĂRI EUROPENE

*Ana URSU,
Cercetător științific gradul II, Institutul de Cercetare
pentru Economia Agriculturii și Dezvoltare Rurală, București*

Abstract: The purpose of this study is to analyze the stage of Romanian cereal agrifood sector in terms of fundamental objective of the EU for 2007-2013, that convergence with the member states. The analysis covers a range of performance indicators relevant for both the economy and for household income and other social issues. In principle, the Romanian situation is approached analytical for each economic and social indicator respectively, with a special emphasis, highlighting gaps to the EU countries. It is examined the Romanian place from the studied indicators viewpoint and are made some concluding remarks regarding the economic and social development present stage of the cereal agrifood sector and for action priorities in order to recuperate gaps to European states.

Keywords: agrifood sector, economic and social indicators, gaps, convergences

INTRODUCERE

Aderarea la Uniunea Europeană s-a dovedit a fi un proces care facilitează compatibilizarea economiilor în tranziție cu standardele și criteriile specifice Uniunii Europene (1). În prezent, România este despărțita de țările dezvoltate prin considerabile decalaje absolute și relative. Măsurarea dimensiunilor acestora și, mai ales, a dinamicilor lor din ultimele decenii, este realizată prin indicatori ai nivelului dezvoltării economice, ai structurii de ramură a economiei naționale, ai gradului "deschiderii spre exterior" a economiei naționale, prin indicatori ai calității dezvoltării umane. Analiza datelor statistice fundamentează concluzia locului îngust ocupat încă de România în economia europeană. (2)

MATERIAL ȘI METODĂ

Cercetările întreprinse s-au bazat pe analiza datelor și informațiilor disponibile, cele mai recente, asigurate de Uniunea Europeană (EUROSATAT, 2011) pentru a surprinde decalajele de performanță ale sectorului agroalimentar cerealiar românesc în comparație cu statele membre.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Creșterea suprafețelor cultivate și progresul tehnologic reflectat în sporirea randamentelor pe unitatea de suprafață sunt factori determinanți pentru creșterea producției de cereale. Problema vitală pentru integrarea agriculturii românești o reprezintă înlăturarea decalajelor tehnice și productive.

Din perspectiva suprafeței agricole cultivate, fata de țările europene, România își demonstrează statutul de țară agrară devansând 20 țări, singurele concurențe fiind Franța, Polonia, Germania, Spania. (Tabel nr. 1)

Tabel nr.1. Suprafața cultivată cu cereale în România comparativ cu UE-27, 2010

Nr. Crt.	Țara	Suprafața recoltată mil.ha	Decalaje absolute – România – UE (mil ha)	Decalaje relative (România = 1)
1	România	5,032	0,000	1,000
2	European Union (27 countries)	57,765	+52,732	10,478
3	France	9,252	+4,220	1,839
4	Poland	8,479	+3,446	1,685
5	Germany	6,636	+1,604	1,319
6	Spain	6,000	+0,968	1,192
7	Italy	4,306	-0,727	0,856
8	United Kingdom	3,116	-1,916	0,619
9	Hungary	2,586	-2,447	0,514
10	Malta	2,346	-2,686	0,466
11	Bulgaria	1,829	-3,203	0,363
12	Denmark	1,484	-3,548	0,295
13	Czech Republic	1,463	-3,570	0,291
14	Greece	1,017	-4,015	0,202
15	Lithuania	1,006	-4,026	0,200
16	Sweden	0,959	-4,073	0,191
17	Finland	0,947	-4,085	0,188
18	Austria	0,812	-4,221	0,161
19	Slovakia	0,695	-4,338	0,138
20	Latvia	0,512	-4,521	0,102
21	Belgium	0,335	-4,697	0,067
22	Portugal	0,310	-4,723	0,062
23	Estonia	0,275	-4,757	0,055
24	Ireland	0,272	-4,760	0,054
25	Netherlands	0,22	-4,812	0,044
26	Slovenia	0,095	-4,938	0,019
27	Cyprus	0,036	-4,997	0,007
28	Luxembourg	0,030	-5,003	0,006

Sursa: Calculatii proprii, pe baza datelor furnizate de EUROSTAT, 2011

Nivelul scăzut al randamentelor pe care le înregistrează România nu numai că nu asigură competitivitatea pe piață, dar nici măcar nu da posibilitatea agricultorilor să-și acopere costurile de producție. Potrivit datelor estimate de ICEADR, pragul minim de rentabilitate este asigurat de o producție medie de 3.200 kg/ha. În România, producțiile culturilor de cereale au depășit în ultimii ani 2800-3300 kg/ha, cu excepția anului 2007, când s-a obținut un randament de 1600 kg/ha. Rata de creștere a randamentului la ha

este de 16,9%/an (calculata ca dinamica a randamentului in anii 2010 fata de 2009). (Tabelul nr.2)

Tabel nr.2. Producția medie a cerealelor în Romania comparativ cu statele UE-27, 2010

Nr. Crt.	Țara	Prod. medie (to/ha)	Decalaje absolute – Romania – UE (to/ha)	Decalaje relative (Romania = 1)
1	Romania	3,3	0,0	1,000
2	European Union (27 countries)	4,9	+1,6	1,488
3	Belgium	9,3	+6,0	2,814
4	Netherlands	8,6	+5,3	2,603
5	Ireland	7,5	+4,2	2,276
6	France	7,1	+3,8	2,148
7	United Kingdom	6,7	+3,4	2,042
8	Germany	6,7	+3,4	2,028
9	Slovenia	6,0	+2,7	1,824
10	Austria	5,9	+2,6	1,803
11	Denmark	5,9	+2,6	1,790
12	Luxembourg	5,6	+2,3	1,700
13	Italy	4,9	+1,6	1,479
14	Hungary	4,8	+1,5	1,445
15	Czech Republic	4,7	+1,4	1,428
16	Sweden	4,5	+1,2	1,373
17	Greece	4,0	+0,7	1,224
18	Bulgaria	3,8	+0,6	1,169
19	Slovakia	3,7	+0,4	1,124
20	Portugal	3,4	+0,1	1,031
21	Spain	3,3	0	0,994
22	Poland	3,2	-0,1	0,978
23	Finland	3,1	-0,2	0,953
24	Latvia	2,8	-0,5	0,841
25	Lithuania	2,8	-0,5	0,835
26	Estonia	2,4	-0,9	0,74
27	Cyprus	1,8	-1,5	0,549
28	Malta	0	0	0

Sursa: Calculații proprii, pe baza datelor furnizate de EUROSTAT, 2011

Se poate observa ca Belgia, cu un randament de 9300 kg/ha deține primul loc ca eficiența la cultura de cereale, iar pe locurile următoare se regăsesc Olanda (8600 kg/ha), Irlanda (7500 kg/ha), Franța (7100 kg/ha), Anglia și Germania (6700 kg/ha), Slovenia (6000 kg/ha), Austria și Danemarca (5900 kg/ha) (Tabelul nr.2). În acest clasament România ocupa locul 19 și se găsește pe aceeași poziție cu Spania, după Bulgaria (3800 kg/ha) și înaintea Poloniei (3200 kg/ha).

În ceea ce privește performanța sectorială, România se îndepărtează vizibil de nivelurile europene. La nivelul anului 2010, comparativ cu UE, oscilația privind productivitatea muncii (calculată ca raport între valoarea adăugată brută și unitatea anuală de forță de muncă – indicator utilizat de UE) a variat între 2,994 mii euro/AWA (Letonia) și 49,964 mii euro/AWA în Olanda. În raport cu România productivitatea muncii este de 1: 1,039 și 1:17,343 ori, în ordinea menționată pentru cele două țări. (Tabelul nr. 3) Accentuarea decalajelor de productivitate este expresia fluctuantă a populației active în agricultura României, pe trendul descrescător înregistrat de agricultura comunitară.

Din totalul țărilor UE-27, 13 au o poziție dominantă în ceea ce privește productivitatea muncii, nu numai față de România ci și față de media UE. Țările care depășesc media UE-27 sunt: Olanda, (3,8 ori), Belgia (3,2 ori), Danemarca (2,7 ori),

Franța (2,4 ori), Germania (2,2 ori), Anglia (2,09 ori), Spania (1,9 ori), Suedia (1,8 ori) Italia (1,5), Austria (1,4 ori).

Tabel nr.3. Productivitatea muncii in Romania comparativ cu UE-27, 2010

Nr. Crt.	Țara	Productivitatea muncii (mii euro VAB/AWU)	Decalaje absolute– Romania – UE (mii euro VAB/AWU)	Decalaje relative (Romania = 1)
1	Romania	2,881	0,000	1,000
2	European Union (27 countries)	12,931	+10,050	4,488
3	Netherlands	49,964	+47,083	17,343
4	Belgium	41,891	+39,010	14,541
5	Denmark	35,861	+32,980	12,447
6	France	31,236	+28,355	10,842
7	Germany	28,499	+25,618	9,892
8	Luxembourg	27,117	+24,236	9,413
9	United Kingdom	26,047	+23,166	9,041
10	Spain	24,536	+21,655	8,516
11	Sweden	23,875	+20,994	8,287
12	Italy	19,793	+16,912	6,870
13	Austria	18,449	+15,568	6,404
14	Malta	14,452	+11,571	5,017
15	Finland	13,946	+11,065	4,841
16	Cyprus	12,557	+9,676	4,358
17	Ireland	10,494	+7,613	3,643
18	Greece	9,786	+6,905	3,397
19	Estonia	8,233	+5,352	2,858
20	Czech Republic	7,672	+4,791	2,663
21	Portugal	6,199	+3,318	2,152
22	Hungary	5,052	+2,171	1,754
23	Slovenia	4,969	+2,088	1,725
24	Slovakia	4,530	+1,649	1,572
25	Lithuania	4,521	+1,640	1,569
26	Bulgaria	4,067	+1,186	1,412
27	Poland	3,539	+0,658	1,228
28	Latvia	2,994	+0,113	1,039

Sursa: Calculații proprii, pe baza datelor furnizate de EUROSTAT, 2011

Nivelul și evoluția productivității muncii reflectă un decalaj mare față de restul statelor membre ale UE, care obțin recolte stabile. Datorită dependenței excesive a agriculturii de factorii climatici, variația anuală mare a producției agricole influențează puternic nivelul eficienței economice.

Tabel nr.3. Valoarea producției de cereale la preturi de baza / AWU in Romania comparative cu UE-27, 2010

Nr. Crt.	Țara	Val. prod. De cereale (mii euro/AWU)	Decalaje absolute– Romania – UE (mii euro/AWU)	Decalaje relative (Romania = 1)
1	Romania	1,148	0,000	1,000
2	European Union (27 countries)	3,804	+2,656	3,313
3	Denmark	22,298	+21,15	19,422
4	France	12,24	+11,092	10,661
5	Germany	11,271	+10,123	9,817
6	Sweden	10,156	+9,008	8,846
7	United Kingdom	9,978	+8,83	8,691
8	Luxembourg	7,951	+6,803	6,926

9	Belgium	7,617	+6,469	6,634
10	Czech Republic	6,601	+5,453	5,75
11	Austria	5,319	+4,171	4,633
12	Finland	4,851	+3,703	4,225
13	Slovakia	4,834	+3,685	4,21
14	Hungary	4,087	+2,939	3,56
15	Spain	3,957	+2,809	3,447
16	Estonia	3,349	+2,201	2,917
17	Lithuania	3,093	+1,945	2,694
18	Italy	3,012	+1,864	2,624
19	Latvia	2,184	+1,036	1,902
20	Bulgaria	2,106	+0,958	1,834
21	Ireland	1,948	+0,799	1,696
22	Netherlands	1,856	+0,708	1,617
23	Poland	1,685	+0,537	1,468
24	Greece	1,365	+0,217	1,189
25	Slovenia	1,044	-0,105	0,909
26	Portugal	0,584	-0,564	0,509
27	Cyprus	0,384	-0,764	0,335
28	Malta	0	0	0

Sursa: Calculații proprii, pe baza datelor furnizate de EUROSTAT, 2011

Determinată ca raport între valoarea producției de cereale/AWA (unitatea anuală de forță de muncă) productivitatea muncii în sectorul agricol cerealier înregistrează diferențe atât față de media UE- 27 (Tabel nr. 3) cât și față de celelalte țări, în rândul cărora conduce detașat Danemarca, Franța, Germania (cu un plus de 21,15 mii euro/AWA pentru Danemarca și de +10,12 mii euro/AWA de Germania). În această clasificare România se află pe locul 22 cu 1,148 mii euro/pe AWA. Ameliorarea decalajului privind productivitatea muncii poate fi realizată prin acțiunea conjugată și efectul aplicării unor măsuri specifice necesare îmbunătățirii organizării producției și a muncii, corelate cu reducerea corespunzătoare a populației active ocupate în agricultură.

**Tabel nr.4. Valoarea producției de cereale la preturi de baza / hectar
in Romania comparative cu UE-27, 2010**

Nr. Crt.	Țara	Val. prod. de cereale (mii euro/ha)	Decalaje absolute – Romania – UE (mii euro/ha)	Decalaje relative (Romania = 1)
1	Romania	0,511	0,000	1,000
2	European Union (27 countries)	0,727	+0,216	1,422
3	Netherlands	1,515	+1,003	2,963
4	Belgium	1,422	+0,911	2,782
5	France	1,123	+0,611	2,196
6	Ireland	1,042	+0,531	2,038
7	Luxembourg	0,937	+0,426	1,833
8	Austria	0,93	+0,418	1,819
9	Denmark	0,903	+0,392	1,766
10	United Kingdom	0,902	+0,39	1,764
11	Germany	0,892	+0,381	1,745
12	Slovenia	0,891	+0,38	1,744
13	Italy	0,813	+0,302	1,591
14	Greece	0,764	+0,252	1,493
15	Hungary	0,655	+0,144	1,281
16	Sweden	0,642	+0,131	1,255
17	Portugal	0,636	+0,125	1,245
18	Spain	0,592	+0,081	1,157
19	Czech Republic	0,584	+0,073	1,143
20	Slovakia	0,579	+0,067	1,132

21	Lithuania	0,441	-0,071	0,862
22	Finland	0,433	-0,079	0,846
23	Poland	0,415	-0,096	0,811
24	Bulgaria	0,413	-0,099	0,807
25	Latvia	0,375	-0,136	0,734
26	Estonia	0,349	-0,162	0,683
27	Cyprus	0,272	-0,239	0,533
28	Malta	0	0	0

Sursa: Calculații proprii, pe baza datelor furnizate de EUROSTAT, 2011

Din perspectiva randamentului pe ha (calculat ca raport între valoarea producției de cereale/ha), comparativ cu UE- 27, România se situează pe locul 19 în acest clasament, având un avantaj față de Polonia și Bulgaria, explicabil nu pe seama creșterii valorii producției de cereale ci mai ales a obținerii randamentului mediu/ha mai mare față de Polonia cât și a înzestrării superioare cu suprafață agricolă față de Bulgaria. Avantajul relativ este deținut de Olanda, Belgia, Franța și Irlanda atât în raport cu România cât și față de media UE-27. Producția de cereale este caracterizată de importante economii de scară, producția eficientă fiind posibilă numai în condițiile cultivării unor suprafețe relative mari, care permit realizarea lucrărilor agricole la costuri reduse pe unitatea de suprafață și implicit pe unitatea de produs. În România majoritatea covârșitoare a fermelor sunt reprezentate de exploatații agricole individuale (99,6% din numărul exploatațiilor). Aceste exploatații produc pentru consumul propriu, suprafață medie a acestora fiind de 2,3 ha. Este evident că o mare parte din producția de cereale din România are un puternic caracter de ineficiență. O caracteristică definitorie a sectorului agricol o reprezintă fărâmițarea proprietății agricole, care se concretizează în existența unui număr foarte mare de exploatații agricole individuale (de dimensiuni foarte mici). Această fărâmițare are un impact direct asupra eficienței și profitabilității în sector. O altă trăsătură a sectorului cerealier este reprezentată de puterea de negociere între producătorii agricoli individuali, în calitate de purtători ai ofertei și purtătorii cererii pe piață, asimetrie cu influență semnificativă asupra formării prețurilor. Nu în ultimul rând piața producției și comercializării din România pare a fi afectată într-o măsură semnificativă de existența unei piețe negre, ponderea acestei piețe fiind invocată de mulți participanți la piață.

Gradul redus de utilizare a consumurilor intermediare în agricultura României a condus la ameliorarea indicatorului sintetic “eficiența consumurilor intermediare” determinat ca raport între valoarea adăugată brută/consumuri intermediare cât și ca raport între producția agricolă vegetală/consumuri intermediare. La nivelul anului 2010, România prezintă decalaje absolute favorabile în raport cu majoritatea țărilor UE- 27, cu excepția Spaniei, Greciei și Italia care înregistrează un plus de eficiență a consumurilor intermediare de +0,567, + 0,463 și de + 0,351 euro VAB/consumuri intermediare, în ordinea menționată a țărilor. În acest clasament, România se situează pe poziția a 6 – a, depășind media UE-27 (-0,052 euro VAB/consumuri intermediare) la acest indicator.

Tabel nr.5. Eficiența consumurilor intermediare în România comparativ cu UE-27, 2010

Nr. Crt.	Țara	Euro VAB/cons.interm.	Decalaje absolute– Romania – UE	Decalaje relative (Romania = 1)
1	Romania	0,727	0,000	1,000
2	European Union (27 countries)	0,674	-0,052	0,928
3	Spain	1,294	+0,567	1,781
4	Greece	1,19	+0,463	1,638
5	Italy	1,078	+0,351	1,484
6	Malta	0,903	+0,176	1,243

7	Cyprus	0,843	+0,116	1,16
8	Austria	0,681	-0,046	0,937
9	France	0,675	-0,052	0,928
10	Bulgaria	0,614	-0,113	0,845
11	Poland	0,613	-0,114	0,843
12	Estonia	0,591	-0,136	0,813
13	Slovenia	0,583	-0,144	0,802
14	Netherlands	0,568	-0,158	0,782
15	Belgium	0,511	-0,216	0,703
16	Germany	0,498	-0,229	0,685
17	Lithuania	0,478	-0,249	0,658
18	Hungary	0,469	-0,258	0,645
19	Luxembourg	0,468	-0,259	0,644
20	United Kingdom	0,457	-0,269	0,629
21	Portugal	0,426	-0,3	0,587
22	Finland	0,42	-0,307	0,578
23	Sweden	0,402	-0,325	0,553
24	Latvia	0,392	-0,334	0,54
25	Ireland	0,373	-0,354	0,513
26	Czech Republic	0,332	-0,395	0,456
27	Denmark	0,305	-0,421	0,42
28	Slovakia	0,247	-0,48	0,34

Sursa: Calculatii proprii, pe baza datelor furnizate de EUROSTAT, 2011

Același decalaj absolut favorabil al eficienței consumurilor intermediare se regăsește și în raport de producția agricolă, unde cu excepția Spaniei, Greciei, Italiei, Franței și Poloniei, România se situează pe o poziție relativă de favorabilitate.

Creșterea consumurilor intermediare în agricultura românească ar putea contribui la creșterea randamentului pe unitatea de suprafață, fizic și valoric, sporind pe ansamblu valoarea adăugată brută pe unitatea de suprafață și pe ansamblul agriculturii.

CONCLUZII

Decalajele existente între România și UE -27 nu sunt rezultatul unor condiții naturale care ar dezavantaja România. Între cauzele principale care generează decalaje de randament pe primul plan se situează cantitatea și calitatea factorilor de producție – inclusiv a tehnologiei informației – antrenați în creșterea capacității de producție a terenurilor. Există de asemenea o strânsă legătură între randamentele la ha și consumurile intermediare. Cele mai mari producții medii sunt realizate de țările cu cele mai mari consumuri intermediare la ha. În cazul în care producția obținută ar fi raportată la timpul efectiv consumat, este posibil ca decalajele de productivitate să fie mai reduse.

Strategia UE “Europa 2020”, va fi axată pe competitivitate și inovație. În aceste condiții, din punct de vedere decizional ar trebui să avem patru direcții de acțiune: utilizarea capacității productive a solului; utilizarea resurselor de apă prin amenajări hidro-ameliorative; utilizarea biotehnologiilor – care alături de irigații, vor reprezenta punctul de boltă al viitorului agriculturii; asocierea producătorilor agricoli în așa fel încât să se poată aplica o agrotehnică corespunzătoare.

BIBLIOGRAFIE

1. Marinaș M., „Convergența structurală a economiei românești. Analiza comparativă”, Editura Economie teoretică și aplicată, 2004, p.1.
2. www.scribd.com/.../ROMANIA-IN-ECONOMIA-MONDIALA 164 „Economie de piață capitalistă”.
3. Popescu M., „Lecții ale tranziției”, Editura Expert, 2001, p. 142
4. Ștefănescu C., „Decalaje de performanță ale sectorului agroalimentar românesc din perspectiva europeană – evoluții, criterii de convergență și alternative de recuperare”, Editura Terra Nostra”, Iași, 2004, p.39.